



**NOVA
UNIVERZA**

DIGNITAS

Revija za človekove pravice

Slovenian journal of human rights

ISSN 1408-9653

Hrepenenje neobstoječega naroda

Jernej Letnar Čerňič

Article information:

To cite this document:

Letnar Čerňič, J. (2017). Hrepenenje neobstoječega naroda, Dignitas, št. 75/76, str. 43-46.

Permanent link to this document:

<https://doi.org/10.31601/dgnt/75/76-6>

Created on: 16. 06. 2019

To copy this document: publishing@nova-uni.si

For Authors:

Please visit <http://revije.nova-uni.si/> or contact Editors-in-Chief on publishing@nova-uni.si for more information.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.



© Nova univerza, 2018



**NOVA
UNIVERZA**

FAKULTETA ZA SLOVENSKE
IN MEDNARODNE ŠTUDIJE



**NOVA
UNIVERZA**

EVROPSKA PRAVNA
FAKULTETA



**NOVA
UNIVERZA**

FAKULTETA ZA DRŽAVNE
IN EVROPSKE ŠTUDIJE

Hrepenenje neobstoječega naroda¹

Jernej Letnar Čerňič

Katalonski narod se je 1. oktobra plebiscitarno odločil za življenje v samostojni in neodvisni državi. Zanj je glasovalo čez dva milijona Kataloncev. Če španske oblasti ne bi zaplenile več kot pol milijona glasovnic, bi bilo to število še višje. Referendumsko glasovanje je zaznamovalo nasilje španske nacionalne in vojaške policije, ki sta načrtno napadali volišča v volilnih okrajih, kjer volivci tradicionalno podpirajo prizadevanja za samostojnost. Policijsko nasilje je Barcelono, eno najbolj kulturno bogatih mest, prekrilo s podobami starejših in mlajših ljudi s krvavimi obrazi in agresivnih policijskih enot, ki jih običajno videvamo na ulicah diktatur. Šele odzivi evropske civilne družbe so dosegli, da je nasilje popoldne na referendumski dan prenehalo.

Navidezno brezizhoden položaj v katerem se je znašla Katalonija je posledica neenakovrednega in podrejenega položaja, ki zaznamuje njeno delovanje od konca španske državljanske vojne leta 1939. Dejstvo je, da se je Katalonija, kot tudi Baskija, pod generalom Francom nahajala podrejena v totalitarnem režimu, ki je sistematično kršil človekove pravice. Po demokratizaciji pa je povlekla slabe karte, saj si ni uspela zagotoviti tako ugodne davčne in preostale avtonomije kot denimo Baskija. Španski ustavni pravni red, ki je izven vsakodnevne resničnosti, priznava le španski narod in ji onemogoča uveljavljanje pravice do samoodločbe tako znotraj kot tudi zunaj Kraljevine Španije. Španska ustava je tako slepa za obstoj katalonskega naroda.

V Španiji, podobno kot nekoč v nekdanji Jugoslaviji, živi več narodov od katalonskega do baskovskega. Zato je ustavna opredelitev le enega španskega naroda nepravilna in nesmiselna. A kot je nepravilna in nesmiselna, ni videti, da bo kdaj odpravljena.

¹ Prispevek je bil prvič objavljen v Slovenskem času, 15. oktobra 2017.

Saj največji unitaristični stranki v španskem parlamentu, španska ljudska stranka in španska socialistična stranka v bližnji prihodnosti ne bosta privolili v njeno spremembo. Zato se tisti, ki trdijo, da katalonske oblasti nimajo podlage za samostojnost in neodvisnost v španskem ustavnem redu, ne zaletavajo ne le v meje španskega ustavnega reda, temveč tudi v meje prava. Pravo kot družboslovna disciplina je samo po sebi omejeno, saj temelji na določnosti in jasnosti pravil. Zato kot takšno ne more zaobjeti vseh kompleksnosti družbenih razmer v vsakokratni družbi, kot nazorno prikazuje katalonski primer. Pravo v vsakokratni družbi oblikujejo družbene skupine, ki imajo moč oziroma večino v zakonodajni veji oblasti, pri čemer manjše narodnostne ali druge skupine težko uveljavijo svoje interese. Vendar ustavna demokracija, kar Španija tudi je, zahteva, da se varujejo pravice tudi manjših skupin. Ustavna demokracija se napaja iz varovanja manjšinskih skupin, kar se je denimo v španski ustavni demokraciji do sedaj le delno upoštevalo. Povedno je tudi, da statut avtonomnih pokrajin kot sta Katalonija in Baskija vsakokrat potrjuje španski parlament, s čimer znova in znova ponižujoče posega v njihovo pravico, da samostojno urejajo lokalne zadeve javne pomena. Še eno dejstvo je, da mednarodno pravo ne prepoveduje katalonske deklaracije o neodvisnosti in samostojnosti. Meddržavno sodišče v Haagu je že pred leti v svojem posvetovalnem mnenju denimo ugotovilo, da razglasitev neodvisnosti Kosova ne nasprotuje mednarodnem pravu. Najmanj pa je, kar mednarodno pravo zahteva, da se center moči dogovori z deli glede avtonomije.

Zato je lahko razumeti nezadovoljstvo katalonskega naroda, ki v trenutno veljavni ureditvi ne more v polni meri opolnomočiti oziroma uresničiti svojih želja po večji notranji oziroma zunanji avtonomiji. Kako močno je neenako obravnavanje Kataloncev, je vidno iz dogodkov, ki so sledili referendumu, kjer se španska vlada, še vedno ne želi uvesti za skupno mizo in priletno grozi katalonskim oblastem, da bo suspendirala njeno avtonomijo. Zato tu ne gre za neko ihtenje katalonski oblasti, ki bi se želele igrati v svojem peskovniku v vrtcu, temveč za željo, da se, podobno kot Slovenija pred slabimi tremi desetletji, izvijajo iz nepravičnega ustavnopravnega položaja zadnjih desetletij.

Katalonska osamosvojitvena zgodba je v marsičem primerljiva s slovensko, zato uživa simpatije na vseh straneh političnih spektrov slovenske družbe. Seveda z nekaterimi izjemami, ki zara-

di takšnih in drugačnih zunanjih pritiskov, ne zmorejo potegniti vzporednic in priznati Kataloncem tisto, kar so sami zahtevali za Slovenijo pred sedemindvajsetimi leti, torej pravico, da Katalonci sami odločajo ali želijo nadaljevati pot kot samostojna in neodvisna država. Tako kot je Katalonija v tem trenutku, je bila tudi v Sloveniji konec osemdesetih let ujeta v nepravilen in arbitraren ustavnopravni red, ki jih je onemogočal, da bi se v polni meri uredničila. Tudi izjave politikov in prispevki spominjajo na moraste sanje vseh ljudi, ki smo takrat pred sedemindvajseti leti trepetali za slovensko samostojnost. Podobno kot Slovenija, pa se morajo katalonske oblasti soočiti s povednim molkom evropskih institucij, ki so znova potegnile rep med noge, ko gre za reševanje ustavnopravne krize v Evropi.

Od prvega referendumu, ko se je velika večina Kataloncev odločila za življenje v neodvisni in samostojni Kataloniji, se borba za razlago stopnjuje iz dneva v dan. Španski mediji spominjajo na jugoslovanske v letih pred demokratizacijo in osamosvojitvijo Slovenije, saj medsebojno tekmujejo v pro unitarni propagandi, ki nima ne repa in glave. A težko je trditi, da takšnega medijskega odziva v Barceloni niso mogli pričakovati. Zanj so imeli nekaj let časa, da se pripravijo, a očitno ne dovolj dobro. Teden dni po referendumu so v katalonski prestolnici potekale demonstracije proti katalonski neodvisnosti. Udeležili so se jih večinoma ljudje izven katalonske prestolnice, ki so jih tja brezplačno pripeljali z več sto avtobusi. V podobni luči se v španski javnosti pojavljajo bizarni argumenti, da bi morali o katalonski samostojnosti in neodvisnosti glasovati vsi španski volilni upravičenci, tudi zunaj Katalonije. Da ne govorimo o obujanju retorike, ki so jo uporabile nekatere skupine iz španske državljanske vojne. Takšni argumenti in retorika ne sodijo v središče sodobne demokratične in pravne države.

Po razglasitvi je katalonska vlada odlašala z razglasitvijo neodvisnosti, pri čemer je 10. oktobra povabila vlado v Madridu na pogajanja. To se je verjetno izkazalo za usodno odločitev, vsaj za kratkoročno obdobje, ki bo še za nekaj let oddaljila Katalonce od lastne države. Usodno odločitev zato, ker je španska vlada že večkrat pokazala, da je pripravljena le na omejen dialog o širši finančni oziroma davčni avtonomiji in želi še naprej Katalonijo in njene prebivalce obdržati v podrejenem primežu. Po drugi strani pa bo čas pokazal ali lahko takšna pot odpre prostor za reformo španskega ustavnopravnega reda. Zagotovo je skrajni čas za trezen, str-

pen in odprt dialog med obema stranema o vseh spornih točkah. Katalonski predsednik vlade Puigdemont je s podpisom, a z odložitvijo razglasitvijo neodvisnosti tvegaj, saj se v tem trenutku ne ve ali bosta največji politični stranki katalonske predstavnike vključili v pogajanja za reformo španske ustave. Če katalonski predstavniki pri pogajanjih in pisanju ustavnih sprememb ne bodo sodelovali, bo malo verjetno, da bo Kataloncem podeljena višja stopnje avtonomije. Takrat bo tudi minil zgodovinski trenutek po referendumu za razglasitev neodvisnosti. A včasih, kot kaže slovenska osamosvojitvena zgodba je vredno tudi počakati, da se kri pomiri in misli zbistrijo. Neizpodbitno dejstvo pa je, da so se Katalonci 1. oktobra 2017 odločili živeti v lastni državi in tega jim ne more več vzeti nihče. Od elit v Madridu pa je odvisno ali bodo upoštevali zahteve in želje Kataloncev. Če bo znova prišlo do poskusov da se zaobide voljo Kataloncev, pa lahko v kratkem pričakujemo razglasitev katalonske neodvisnosti in boj za njeno uresničenje.